

Fenntarthatósági témahét kutatás 2023

Kutatási gyorsjelentés

Budapest, 2023. augusztus

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	3
A kutatásról	5
A minta összetétele.....	6
Beavatkozás a természetbe.....	8
Állatok megítélése	9
Folyók	10
Növények.....	11
Fajok eltűnése, kihalása	13
A fajok fennmaradásával, kihalásával kapcsolatos ismeretek	15
Fenntarthatósági Témahét.....	16
Kimenet	19
Melléklet.....	21

Vezetői összefoglaló

Az általános iskolák felső tagozatos tanulói és a középiskolások körében a Fenntarthatósági Témahét kapcsán végzett kérdőíves kutatás legfontosabb megállapításai a következők:

- A 2022-es hasonló kutatáshoz képest szignifikánsan, többezerrel nőtt az online kérdőív kitöltőinek száma. A minta megoszlása mind kor, mind nem, mind a lakóhely településtípusa szerint sokkal egyenletesebb, mint tavaly volt.
- Az egyes kérdésblokkok alapján egy általános igen pozitív kép mutatkozik a környezeti attitűdökről az állatok, növények fennmaradásával, kihalásával kapcsolatos nézetek alapján.
- A válaszokban ugyanakkor megjelenik a környezet, az élővilág egyfajta idealizálása is.
- A válaszadók többsége elutasítja azokat az állításokat, amelyek szerint a természet szempontjai kevésbé volnának fontosak, mint az emberek társadalmi-gazdasági szempontjainak érvényesítése. Egyetlen kivétellel találkoztunk: a gyomnövények esetében erősebben él a károságukra vonatkozó kép a válaszadókban, mint az, hogy ezek is a természetes élővilág részei.
- A fiatalok állatokhoz történő viszonyulását ha kis mértékben is, de minden bizonnyal befolyásolja a kinézet, az adott állatról a társadalomban élő sztereotípiák. A „nem szép” cserebogarat, valamint a sokak által szépnek tartott, de szintén rovar szitakötőt kevesebben tartják szeretetre méltónak, mint egyes vadon élő emlősöket, vagy az „aranyos” katicabogarat és a „hasznos” poszméhet. A lányok több állat esetében is magasabb osztályzatot adtak, mint a fiúk, a falvakban élők pedig – akik feltehetőleg a leggyakrabban találkoznak a mutatott állatokkal – kevésbé szeretetre méltónak tartják ezeket, mint a városiak.
- A folyók leginkább mint növényi, állati élőhelyek és mint a nyugalom és csend idilli helyei élnek a fiatalok fejében, kevésbé mint kirándulási-sportolási célpontok, és még kevésbé mint szabadidőeltöltési helyek. Ugyanakkor az élőhely és az idill valamivel jobban hozzátartozik a városiak folyóképéhez, a szabadidő eltöltéséhez, szórakozáshoz kapcsolódó elemek pedig a falusiak számára fontosabbak.

- A növényekkel kapcsolatban is jellemző a pozitív általános attitűd. Ugyanakkor a növények iránti átlagosnál intenzívebb érdeklődés (könyvek, filmek, kiállítások) csak viszonylag kevesekre igaz. A Témahét résztvevőire átlagon felüli mértékben jellemző a magasabb fokú érdeklődés.
- A válaszadók nagy többsége több faj kapcsán is egyetért azzal, hogy élővilágot fenyegető egyik legnagyobb veszély a fajok kihalása. Az emberre veszélyes kártevők, mint a kullancsok létjogosultsága ugyanakkor erősen megosztja a válaszadókat. Tehát akárcsak a gyomoknál vagy a cserebogárnál, itt is megmutatkozik, hogy sokaknál határa van az élővilág iránti pozitív viszonyulásnak. A határt pedig az emberi jóllét jelenti, egészségi, hasznossági vagy akár esztétikai alapon.
- A fajok kihalásával, a kihalás általi fenyegetettséggel nagyobb részben tisztában vannak a fiatalok, noha a fenyegetettség mértékét sokan alul becsülik. És bár a fajok kihalásának veszélyét sokan felismerik, mégis elég sokan bíznak abban, hogy a mezőgazdasági művelés „magától” is megoldja majd ezt a problémát, vagy legalább is annak egy részét.
- A válaszadók 66%-a vett részt a Fenntarthatósági Témahéten. Ez magasabb arány, mint a 2022-es.
- Az értékelő kérdésekre adott válaszok alapján a Fenntarthatósági Témahét fogadtatása továbbra is igen pozitív a tanulók körében, de az elmúlt évekhez képest mintha valamelyest csökkent volna az elégedettség. Ugyanakkor árnyalja ezt a képet, hogy a visszatérő résztvevők az idei Témahetet is hasonlóan jóra értékelték, mint a tavalyit.
- Az idei kutatás alapján is elmondhatjuk, hogy akik már több Témahéten részt vettek, azok magasabbra is értékelik az itt szerzett ismeretek hasznosságát.
- A 2023-as Fenntarthatósági Témahéten részt vett fiatalok környezeti attitűdjei a fajok megmaradása kapcsán alig térnek el azon a fiatalokétól, akik nem vettek részt. Ahol van eltérés, ott a résztvevők valamivel pozitívabb attitűdje mutatkozik meg. Leginkább az érdeklődés terén tapasztalni különbséget.

A kutatásról

A korábbi esztendőkhöz hasonlóan 2023-ban is online kérdőíves kutatást végeztünk általános és középiskolások, valamint a középfokú szakképzésben tanuló fiatalok körében a fenntarthatósággal kapcsolatos véleményekről, attitűdökről a Fenntarthatósági Témahét kapcsán. A Témahétre 2023. április 24-28. között került sor.

Maga a kérdőív valamivel több mint egy hónapig, 2023. április 24. és május 31. között volt elérhető. A kérdőívet nem csak a Témahét résztvevői tölthették ki, hanem minden olyan tanuló, akinek a Kréta rendszeren keresztül a kérdőív linkjét kiküldték. Ez lehetőséget teremt arra is, hogy összehasonlítást tegyünk a résztvevők és a többi tanuló között.

A kérdőív témáinak kiválasztásánál, a kérdések megfogalmazásánál idén a WWF is szakmai segítséget nyújtott. Újdonság volt a korábbi évekhez képest az is, hogy a kérdőív egyes blokkjaira adott válaszoktól függően a kérdőív végén információs linkek jelentek meg, melyek azon témákhoz kapcsolódtak, amelyek iránt a válaszadó kifejezett érdeklődést mutatott. Ezen információk összeállításában is támaszkodhattunk a WWF szakértői segítségére.

A kutatási időszakon belül összesen 8695 fő töltötte ki a kérdőívet. Közülük 213 fő nem járult hozzá az adatfelhasználási nyilatkozathoz, így az ő válaszaikat ki kellett zárni.

Mivel jelen elemzésünk a tanulók válaszaira koncentrál, a továbbiakban ki kellett zárnunk azt az 1311 főt is az adatelemzésből, akik azt válaszolták, hogy szülőként vagy pedagógusként töltötték ki a kérdőívet. Ezen túl még azt a 38 további válaszadót is figyelmen kívül hagytuk az elemzés során, akik nem válaszoltak a kérdezett nemére és életkorára vonatkozó két kérdés közül legalább egyre.

Ilyen módon végsősoron **7128 válaszadó** képezi azt a mintát, amely jelen elemzésünk alapjául szolgál. Ez a minta jóval nagyobb, mint az egy esztendővel korábbi kutatás során, amikor 5023 kitöltőnk volt.

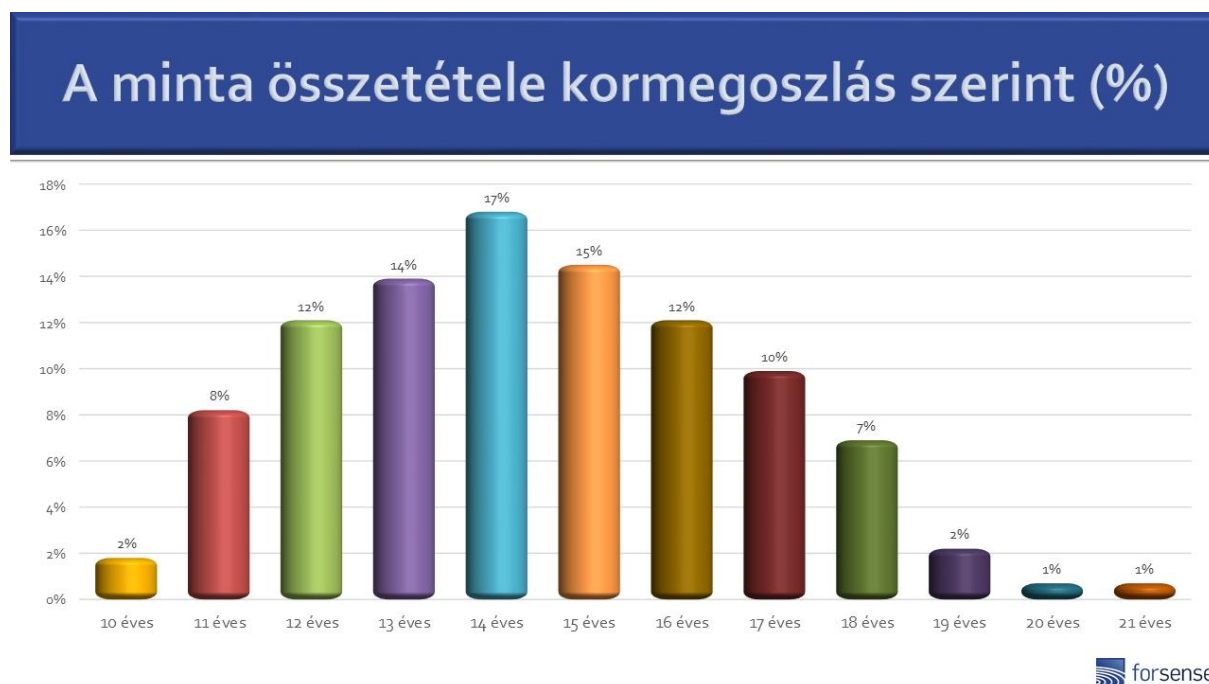
A korábbiakhoz hasonlóan idén is meg kell megjegyeznünk, hogy bár a kutatás egyfajta teljeskörűséget célzott meg, hiszen a kiválasztott évfolyamok összes, a Kréta rendszerben megtalálható tanulója megkapta a linket, és a minta is kifejezetten nagy lett, de a mind az iskolák, mind a diákok szintjén megjelenő önszelekció miatt a kitöltők mintája nem tekinthető

reprezentatívnak. Ezzel együtt, különösen nagy méreténél fogva, fontos összefüggésekre lehet rámutatni a kitöltők válaszai alapján, számos társadalmi csoport összehasonlítását teszi lehetővé az adattisztítás utáni minta is.

Az alábbiakban először a minta összetételét ismertetjük, majd pedig a kutatás gyorselemzésének eredményeit. Ennek során a válaszok leíró elemzésére helyezzük a hangsúlyt. Emellett a korábbi Fenntarthatósági Témahetek kapcsán végzett kutatások eredményeivel is összehasonlítást végzünk ott, ahol erre mód nyílik. Az idei kérdőív ezt csak korlátozottan teszi lehetővé, mivel a kérdések többsége olyan új témákra vonatkozott, amelyek nem szerepeltek a korábbi felmérésekben.

A minta összetétele

A válaszadók életkora 10 és 21 év közötti, átlaga 14,46 év, ami közel egy teljes évvel alacsonyabb, mint az egy évvel korábbi kutatás mintája esetében, ugyanakkor nem különbözik jelentősen a 2021-es minta átlagéletkorától. A minta koreloszlása sokkal egyenletesebb, mint 2022-ben, amikor közel fele a 15-16 éves korosztályból került ki. Idén nem voltak ilyen kiugró évfolyamok a kitöltők körében. A legtöbb kitöltő 14 éves volt. (1. ábra)

1. ábra: A minta összetétele korcsoportok szerint (%)

Ebben a korosztályban országosan még nem mutatkozik a magyar népesség egészére jellemző enyhe női többlet, és ez most – szemben a tavalyi felméréssel – a mintában is hasonlóan alakult: a válaszadók nagyon enyhe többsége (51,5%) lány.

A minta igen heterogén a kérdezettek állandó lakhelyét tekintve: Magyarország 3155 települése közül 1236-ról érkezett legalább egy kitöltés. Mivel a korábbi kutatásokban nem a lakóhely, hanem az iskola településére kérdeztünk rá, így az összehasonlításra itt nincs mód, de minden bizonnyal jóval sokszínűbb az idei minta a településeket tekintve, mint tavaly, amikor mindössze 151 település iskolájából volt legalább egy válaszadó.¹

A válaszadók 97%-a magyarországi állandó lakhellyel rendelkezik. A határon túli kitöltők körében az ukrainai (46 fő) és a romániai magyar diákokat (34 fő) képviselték a legtöbben.

A kitöltők mintegy 11%-a Budapesten, 23%-a megyei jogú városban, 34% egyéb városban, 33% pedig községben lakik. Ez azt jelenti, hogy a főváros tényleges súlyához viszonyítva alulreprezentált a mintán belül. A vidéki városok közül Debrecenből érkezett a legtöbb kitöltés (4,3%), amelyet Székesfehérvár (2,2%) és – némileg meglepő módon – Orosháza (2,2%) követett.

¹ Az idei felmérésben 135 válaszadó, azaz a minta 0,5%-a esetében nem volt megadva település neve.

A válaszadók több mint fele általános iskolás (54%), míg 27% gimnazista, 20% pedig szakképzésben vesz részt.

A válaszok kiértékelése szempontjából fontos információ, hogy a minta mintegy kétharmada (66%) vett részt az idei Fenntarthatósági Témahéten. Fontos különbség, hogy tavaly valamivel nagyobb volt a kitöltők körében azok aránya, akik nem vettek részt a Témahéten.

Beavatkozás a természetbe

Az első kérdésblokk állítások segítségével vizsgálta, hogy a válaszadó számára a környezet védelme, vagy inkább gazdasági-társadalmi szempontok az előrébb valóak. Mindegyik állítás valamilyen módon azt fejezte ki, hogy a természet szempontjai kevésbé fontosak, mint az emberé. A hét állítás közül egyetlen olyan volt, amely esetében abszolút többségben voltak az inkább egyetértők (57%): *„A gyomokat ki kell irtani, mert akadályozzák a hasznos növények fejlődését.”* A gyomnövények esetében tehát erősebben él a károságukra vonatkozó kép a válaszadókban, mint az, hogy ezek is a természetes élővilág részei. Ugyanakkor a többi állítás mindegyikét inkább elutasítják a kérdezettek, bár ennek mértéke eltérő. A legnagyobb arányú egyet nem értést a következő két állítás kapta: *„Csak a gazdasági haszonnal bíró növényeket és állatokat kell megvédenünk.”* (81%); *„Nincs szükség arra, hogy veszélyeztetett fajok védelmét szolgáló területeket jelöljünk ki.”* (79%) Emellett szintén nagy többségben elutasítják a válaszadók azt, hogy az új utak építése annyira fontos volna, hogy emiatt indokolt fákat kivágni (72%), illetve hogy ahhoz, hogy az embereknek legyen mit enniük, a természetet/vadont háttérbe kell szorítani és termőföldre alakítani. (70%) A leginkább az az állítás osztotta meg a tanulókat, hogy *„Jobban tetszik egy jól ápolt pázsit, mint egy buja mező, ahol össze-vissza nőnek a virágok.”* Ezzel az igen szubjektív esztétikai ítélettel 43% inkább egyetért, 32% inkább ellenzi, 25% pedig a két vélemény közé helyezi magát.

A Témahét résztvevői és a többi kitöltő között alig tapasztalni eltérést az állítások megítélésében. az 1-től 5-ig terjedő skála átlagértékeit összehasonlítva egyetlen esetben haladja meg a két csoport átlaga közötti eltérés a 0,1 pontot: az *„Új utak építése annyira fontos, hogy indokolt emiatt fákat kivágni.”* állítással valamivel még kevésbé értenek egyet

azok, akik részt vettek az idei Fenntarthatósági Témahéten. Minden más esetben ennél is kisebb a különbség a két csoport között.

Állatok megítélése

A második kérdésblokk arra volt kíváncsi, hogy van-e eltérés egyes állatok megítélése között külső megjelenésük alapján. (A képeket a melléklet tartalmazza) Négy rovar és négy emlősállat képét mutattuk meg a kérdőív kitöltőinek, és arra kértük őket, hogy egy 0-tól 10-ig terjedő skálán osztályozva mondják meg, mennyire tartják szeretetre méltónak az adott állatot. A nyolcból hat állat átlagos megítélése nagyon szűk és magas sávban, 7,2 és 7,6 között mozgott. Különösen a négy emlősállat átlagos értékelése volt nagyon hasonló egymáshoz (7,31 és 7,57 közötti értékekkel, a hódé volt a legalacsonyabb, a rókáé pedig a legmagasabb), míg a rovarok közül a dongó (7,45) és a katicabogár (7,18) kapott hasonló pontértékeket. A szitakötő összességében valamivel kevésbé szeretetre méltó (6,32), mint az előzőekben említett állatok, de még mindig a pozitív tartományban helyezkedik el. Ezzel szemben a cserebogár esetében a többség (53%) közepesnél alacsonyabb pontszámot adott, így az átlag is elmaradt a középeztől (4,28). (2. ábra)

2. ábra: Az egyes állatok átlagos megítélése kép alapján (0-10)

A fiatalok állatokhoz való viszonyulását tehát minden bizonnyal befolyásolja a kinézet, illetve az adott állatokról a társadalomban élő sztereotípiák, bár ezek a kiválasztott nyolc állat esetében csak viszonylag kis eltéréseket eredményeztek. Érdekes, hogy a lányok több állat esetében is magasabb osztályzatot adtak, mint a fiúk, de az átlagok közötti eltérés csak két esetben éri el a fél pontot: épp a két legkevésbé szeretetre méltónak tartott állatnál, a szitakötőnél (0,6 pont) és a katicabogárnál (0,5 pont). Minden esetben a gimnazisták találták a leginkább szeretetre méltónak az adott állatot, míg a katicabogár és a dongó kivételével az általános iskolások adták a legalacsonyabb értékelést. De itt is igaz, hogy a csoportok közötti eltérések nem jelentősek. További érdekesség, hogy a cserebogár kivételével minden más esetben a budapestiek tartják a leginkább szeretetre méltónak az egyes állatokat, és a falvakban élők – épp akik feltehetőleg a leggyakrabban találkoznak ezekkel az állatokkal – a legkevésbé. A cserebogarat lakóhelytől függetlenül hasonló mértékben tartják nem szeretetre méltónak a válaszadók.

Folyók

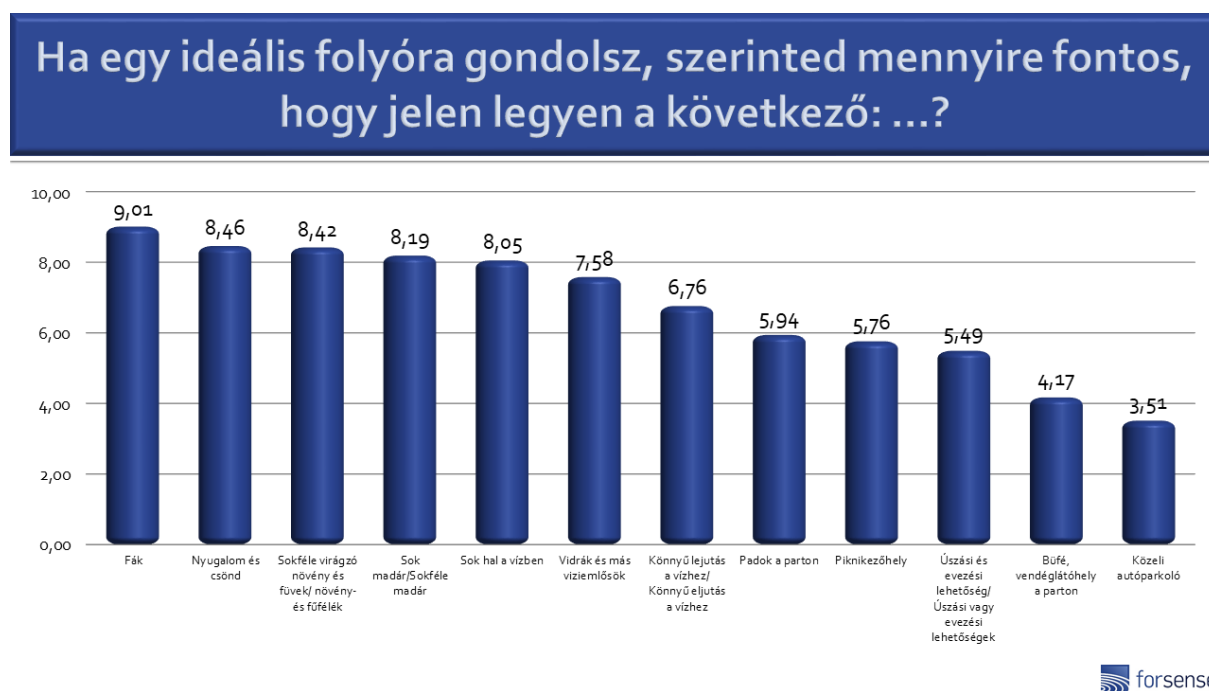
A folyók kapcsán arra voltunk kíváncsiak, melyek azok a tényezők, amelyek jelenlétét fontosnak tartják a válaszadók. A válaszok között a folyó mint idilli környezet, mint élőhely, mint kirándulási célpont, és mint sportolási-szabadidőeltöltési hely is megjelent. A legtöbben az első két képet tartják fontosnak. A 0-tól 10-ig terjedő skálán 7,5 feletti átlagot kaptak a különböző olyan élőlénytípusok, melyek élőhelye lehet a folyó: a fák, az egyéb növények, a madarak, a halak és a vízi emlősök. (Érdekes, hogy a folyóhoz kapcsolódó talán leginkább sztereotipikus élőlények, a halak csak a negyedik a sorban az átlagos fontosságot tekintve). Emellett pedig a folyó, mint a nyugalom és csönd idilli helyszíne kapott még kifejezetten magas értékelést.

Négy további olyan imázslem van, amely közepesen magasabb átlagpontoszámot kapott. Ezek a folyót kiránduló-sportolási célként jelenítik meg: könnyű lejutás a vízhez, padok a parton, piknikezőhely, úszás, evezés lehetősége. Két tényező volt, amelyeket inkább nem tartanak fontosnak a megkérdezettek egy ideális folyó esetében. Mindkettő az emberi jelenlétet és

beavatkozást szimbolizálja erőteljesen: a parti vendéglátóhelyek, valamint az autóparkolók. (3. ábra)

Megint csak érdekes látni, hogy az élőhely és az idill valamivel jobban hozzátartozik a városiak folyóképéhez, mint a falusiakéhoz, ezzel szemben a szabadidő eltöltéséhez, szórakozáshoz kapcsolódó elemek valamivel fontosabbak a falusiak számára. De az eltérések jelen esetben sem nevezhetők jelentősnek. Hasonló eltérés mutatkozik a fiú-lány relációban is, utóbbiak talán valamivel jobban hajlamosabbak idealizálni a folyót. Ezzel szemben a Témahét résztvevői és a többi kitöltő csoportja közötti különbség egyik esetben sem haladja meg a 0,2 pontot a 11 fokú skálán.

3. ábra: Egy ideális folyó tartozékai (0-10 skála, átlagértékek)

Növények

A természetbe történő beavatkozás vizsgálatához hasonlóan a növényekhez fűződő viszonyt is ún. Likert-skálával, azaz különböző állításokkal történő egyetértés-egyet nem értés segítségével mértük. A legmagasabb átlagos egyetértés két olyan állításhoz kapcsolódott, amelyek az általános pozitív viszonyulást fejezték ki a természettel kapcsolatban („Szeretek az erdőben sétálni”, „Szívesen töltöm a szabadidőmet a természetben”). Emellett sokan el tudnák

képzelné, hogy a jövőben legyen egy kis kertjük. A kifejezetten a növényekre vonatkozó többé-kevésbé hétköznapi állítások („Szeretem a szobanövényeket”, „Nyugodt vagyok a növények között”, „Szeretnék növényeket termesztetni”, „Többet kellene tanulnunk a növények fontosságáról az iskolában”) közepesnél magasabb fokú, de nem kiemelkedő általános egyetértést mutattak. Ezzel szemben a növények iránti átlagosnál intenzívebb érdeklődés (könyvek, filmek, kiállítások) csak viszonylag keveseket jellemez, ami a közepesnél alacsonyabb átlagpontszámokban is megmutatkozik. (4. ábra) Ugyanakkor épp ez a három szempont az, amelyek esetében a Témahét résztvevői a legnagyobb eltérést mutatják a többiekhez képest – bár a különbség ez esetben sem nevezhető jelentősnek, 0,2-0,3 pont körül van. Ez az eredmény alátámasztja azt a feltevést, hogy a Témahéten történő részvétel az egyének szintjén is kimutathatóan egy valamivel erőteljesebb környezeti érdeklődéssel jár együtt.

A lakóhely településtípusa alapján gyakorlatilag nincs eltérés a növényekkel kapcsolatos attitűdökben. Ez azon tevékenységek esetében a legmeglepőbb talán, amelyek kifejezetten a vidéki környezetben jellemzőbbek („Szeretnék növényeket termesztetni.”; „A jövőben szeretnék egy kis kertet”). (4. ábra)

4. ábra: Növényekkel kapcsolatos attitűdök (1-5 skála, átlagértékek)

Fajok eltűnése, kihalása

Az élővilágot fenyegető egyik legnagyobb veszély a fajok kihalása az emberi tevékenység következtében. Idei kérdőívünkben ezzel a témával kapcsolatban is szerepelt néhány kérdés. Először négy állítást vizsgáltunk Likert-skála segítségével. Az egyetértés magasfokú a négy közül mindhárom olyan állítás esetében, amely pozitívan viszonyul a fajok sokféleségének fennmaradásához, illetve aggódik egyes fajok eltűnése miatt. Egyformán igaz ez azokra a fajokra, amelyek a közvetlen környezetünkben (fecske) ill. Magyarországon (hód) is megtalálhatóak, és azokra is, amelyek távoli földrészen élnek (keskenyszájú orrszarvú).

Az emberre veszélyes kártevők, mint a kullancsok létjogosultsága ugyanakkor erősen megosztja a válaszadókat. Többen értenek inkább egyet azzal, hogy ezeket az állatcsoportokat teljesen ki kellene irtani a Földről (46%), mint ahányan inkább ellenzik azt (35%). Viszonylag sok a bizonytalan, köztes álláspontot képviselő is ebben a kérdésben (19%).

Érdekes, hogy míg a másik három esetben a Témahét résztvevői összességében enyhén környezettudatosabb álláspontot képviselnek, mint a többi kitöltő, addig a kullancsok és társaik kiirthatóságának megítélését tekintve nincs különbség a két csoport között. (5. ábra)

5. ábra: A fajok eltűnésével kapcsolatos állítások átlagos megítélése (1-5 skála, átlagértékek)

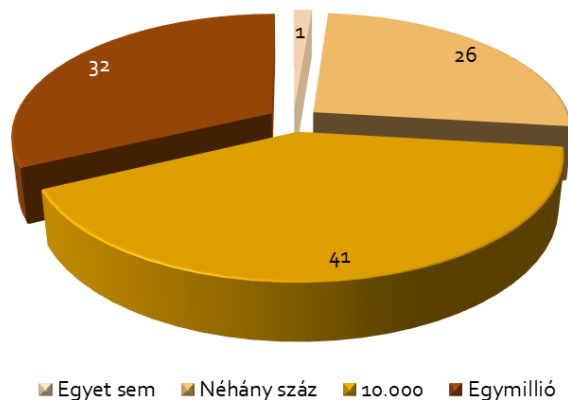

A fajok kihalásával kapcsolatban két ismeretkérdést is feltettünk. Az első arra vonatkozott, hogy a becslések szerint kb. hány állatfajt fenyeget a kihalás a földön. A válaszlehetőségek között több nagyságrendnyi különbség volt, jól elkülönültek egymástól. Kb. minden harmadik megkérdezett választotta a helyes választ, amely az egymillió volt. A leggyakoribb válasz a következő legmagasabb, azaz a 10.000 volt (41%), míg a kérdezettek több mint negyede szerint csak néhány száz faj fenyegetett, vagy még annyi sem. (6. ábra)

Akik részt vettek a Témahéten, azok valamivel nagyobb arányban adtak pontos választ, mint akik nem, bár az eltérés mindössze 4 százalékpont a két csoport között. Ezen kívül a lányok, a gimnazisták és a megyei jogú városban élő tanulók adták meg a legnagyobb arányban a helyes választ, de ez egyik esetben sem haladta meg a 36%-ot.

6. ábra: Az állatvilág kihalásával kapcsolatos ismeretek – hány fajt fenyeget?

Becslések szerint hány állatfajt fenyeget a kihalás veszélye jelenleg a Földön?

A második kérdés a kihalás fenyegetését Magyarországra és a gerincesekre szűkítve vizsgálta. Itt a „több mint százat” volt a helyes válasz, amelyet a válaszadók több mint fele (55%) jelölt meg helyesen. 20% ennél többet, 25% pedig kevesebbet tippelt.

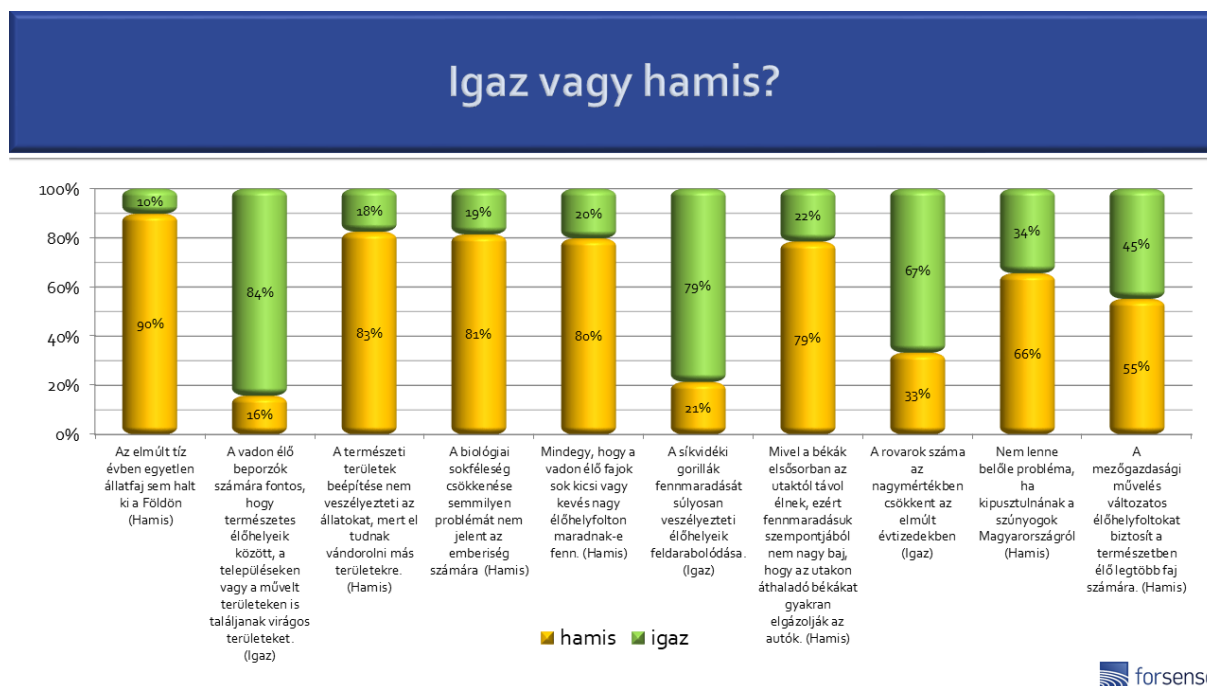
A Témahét résztvevői és a részt nem vevők azonos arányban találták el a helyes választ. Különbség abban mutatkozik, hogy előbbiek valamivel nagyobb arányban becsülték felül – és ennek megfelelően kisebb arányban becsülték alul – a fenyegetett gerinces fajok számát.

Ennél a kérdésnél a lányok, a gimnazisták és a budapestiek adtak a legnagyobb arányban (57-58%) helyes választ, de nem mondható jelentősnek az eltérés a többi csoporthoz képest.

A fajok fennmaradásával, kihalásával kapcsolatos ismeretek

Végül egy önálló kérdésblokk segítségével alaposabban is körbejártuk, mennyire vannak tisztában a kérdeztettek a fajok kihalásának egyes aspektusaival. A tíz állításból három volt igaz, hét pedig hamis. A jó hír az, hogy mind a tíz állítás esetében azok voltak többségben, akik helyesen válaszoltak, bár arányuk meglehetősen széles skálán (55 és 90 % között) mozgott. A legtöbben arról az állításról mondták meg helyesen, hogy hamis, miszerint *„Az elmúlt tíz évben egyetlen állatfaj sem halt ki a Földön”*. Emellett még másik négy állítás esetében érte el a 80%-ot a helyesen válaszolók aránya. Ezzel szemben mindössze 55% véli úgy helyesen, hogy nem igaz az állítás, miszerint *„A mezőgazdasági művelés változatos élőhelyfoltokat biztosít a természetben élő legtöbb faj számára.”*, valamint háromból egy kérdeztett nem tartja hamisnak azt az állítást, hogy *„Nem lenne belőle probléma, ha kipusztulnának a szúnyogok Magyarországról”*. Az emberre káros állatokkal szembeni elutasító nézetek, kihalásuk helyeslése tehát nem csak az attitűdök, hanem a vélt ismeretek szintjén is erőteljesen megjelenik. És bár a fajok kihalásának veszélyét sokan, sokféle módon felismerik, mégis elég sokan bíznak abban, hogy a mezőgazdasági művelés „magától” is megoldja majd ezt a problémát, vagy legalább is annak egy részét. (7. ábra – az oszlopok a helyes választ adók aránya szerint csökkenő sorba rendezve mutatják a válaszokat)

7. ábra: A fajok fennmaradásával, kihalásával kapcsolatos állítások megítélése (%)

A Témahét résztvevői minimálisan tértek el a többi válaszadótól az egyes kérdések esetében a tekintetben, hogy milyen arányban választották a helyes választ. A legnagyobb eltérés épp annál a kijelentésnél volt, ahol a legkevesebben találták el a helyes választ, ráadásul érdekes módon a Témahéten részt vett tanulók valamivel (5 százalékponttal) többen gondolták úgy (hibásan), hogy helyes ez az állítás, mint a többi kitöltő. Összességében azonban az látszik, hogy a Témahét nem befolyásolta mérhetően a fajok fennmaradásával, kihalásával kapcsolatos ismereteket, vagy legalább is ez a hatás nem volt kimutatható a kérdőív kérdései segítségével.

Fenntarthatósági Témahét

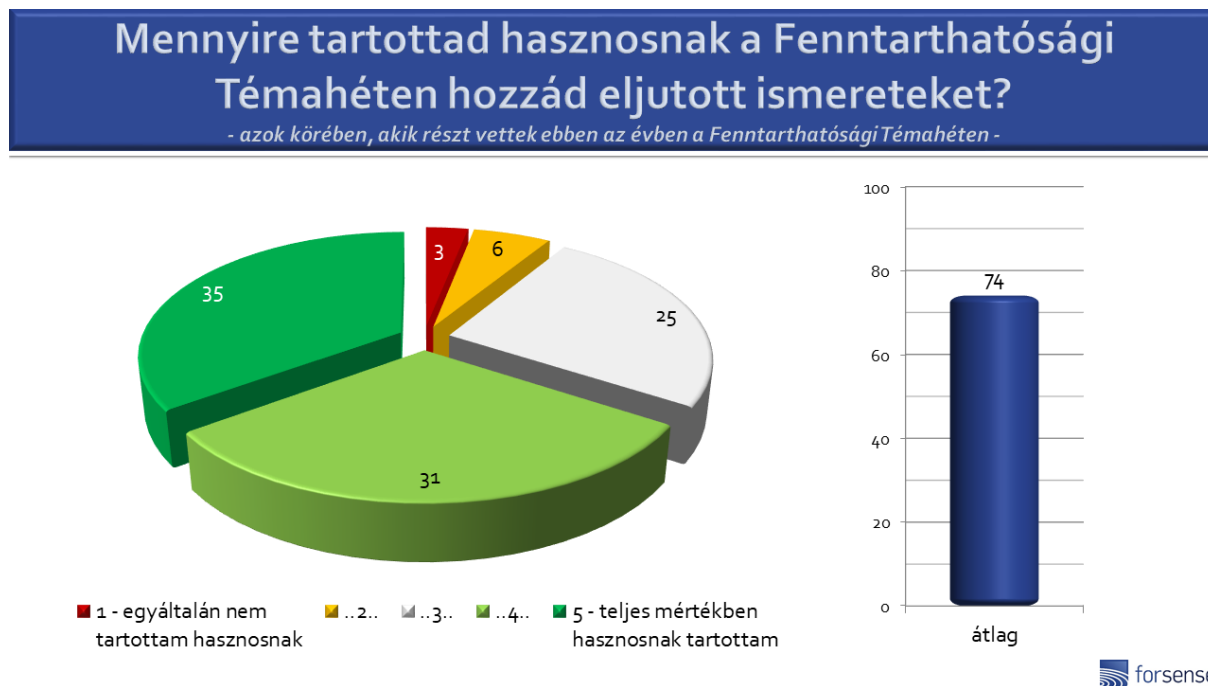
Amint a minta összetételénél is említettük, a válaszadók 66%-a vett részt a Fenntarthatósági Témahéten. Míg tavaly enyhén felülreprezentáltak voltak a résztvevők közt a lányok és a 15 év alattiak, addig idén ezek az eltérések elhanyagolhatók lettek. Összességében a kérdőív kitöltői körében alig tér el egymástól a Témahét résztvevőinek és nem résztvevőinek szocio-demográfiai összetétele.

A kérdőív kitöltői közül 71% korábban már legalább egy témahéten részt vett. Ha az idej, 2023-as rendezvényt is hozzászámoljuk, akkor azt mondhatjuk, hogy a kitöltők 80%-a legalább egyszer részt vett már a Fenntarthatósági Témahét programjain. A korábbi (2023 előtti) résztvevők 40%-a 1-2 évben tette meg ezt, 31%-a 3-4 alkalommal vett részt, 29% pedig ötször vagy még többször.

A kérdőív válaszadói közül akik idén részt vettek Témahéten, azok nagy többsége (86%) nem első alkalommal tette ezt. 15%-uk egyszer, 71% pedig már többször is részt vett ezen a rendezvényen. Ezzel szemben akik úgy válaszolták meg a kérdőív kérdéseit, hogy idén nem voltak résztvevői a Témahét programjainak, azok többsége (58%) korábban sem szerzett személyes tapasztalatot a programsorozatról.

A Témahét megítélése a korábbiakhoz hasonlóan kifejezetten pozitív volt a résztvevők körében. A résztvevők 76%-a találta teljes mértékben vagy inkább hasznosnak a Fenntarthatósági Témahéten átadott ismereteket. Ez az arány gyakorlatilag megegyezik az egy évvel korábbival (78%). Mindössze 9% volt inkább vagy teljesen elégedetlen az átadott ismeretek hasznosságával (tavaly 5% volt ez az arány). Az összes értékelés átlagosztályzata 3,89. Ez az érték szignifikánsan alacsonyabb a tavalyinál (4,10), ami az elégedetlenek valamivel magasabb arányával magyarázható. (8. ábra)

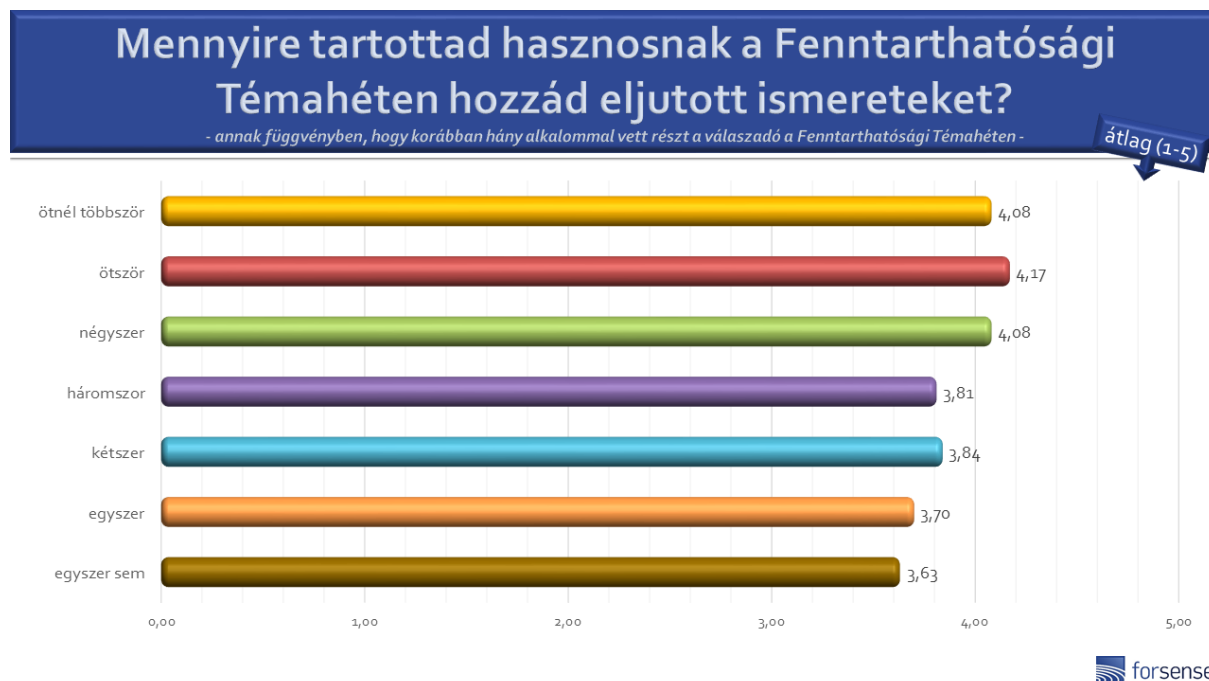
8. ábra: A Témahét hasznosságának megítélése

Akik már több Témahétén részt vettek, azok magasabbra is értékelik az itt szerzett ismeretek hasznosságát. Akik most először voltak résztvevők, azok átlagos értékelése az ötfokú skálán 3,63, ugyanakkor akik legalább öt alkalommal voltak résztvevők, azok hasonló értéke 4,11. Ez két dolgot is jelenthet: egyfelől akik többszörre vesznek részt a Fenntarthatósági témahétén, azok ezt azért teszik, mert hasznosnak tartják az itt szerzett tudást. Másfelől minél több összehasonlítási alappal rendelkezik valaki a korábbi Témahetek kapcsán, annál magasabbra értékeli az idei rendezvény hasznosságát. (9. ábra)

Az általános iskolások átlagos értékelése valamivel jobb, mint a középfokú tanintézményekbe járóké. Ugyanakkor a lakóhely településtípusa alapján nem volt kimutatható eltérés a csoportok között.

9. ábra: A Fenntarthatósági Témahét megítélése a korábbi részvételek számának függvényében

A hasznosság pozitív megítélése mellett a Témahét hatásának másik fokmérője, hogy a kérdezettek 61%-a úgy véli, a Fenntarthatósági Témahét inkább vagy teljes mértékben segít neki abban, hogy a következő évben környezettudatosan éljen. Ugyanakkor ez az arány enyhén elmarad a tavalyi 68%-tól, és még nagyobb a különbség a két évvel ezelőtti 74%-hoz képest.

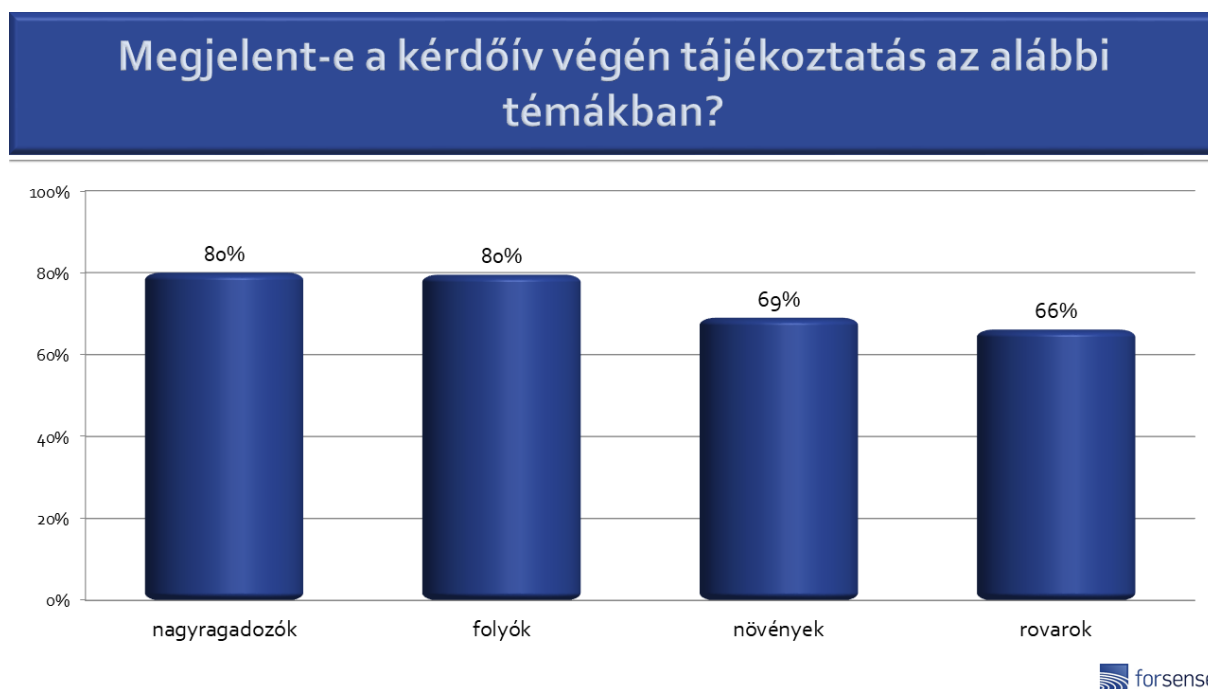
A két értékelő kérdésre adott válaszok alapján a Fenntarthatósági Témahét fogadtatása továbbra is igen pozitív a tanulók körében, de az elmúlt évekhez képest mintha valamelyest csökkent volna az elégedettség. Ugyanakkor árnyalja ezt a képet, hogy a visszatérő résztvevők az ideji Témahetet is hasonlóan jóra értékelték, mint a tavalyit.

Kimenet

Végezetül, bár nem tartozott szorosan a kutatáshoz, mégis érdemes megtekinteni, a válaszok alapján milyen témákat ajánlottunk további tanulmányozásra a kutatás résztvevőinek a WWF segítségével. Az általános tájékoztatás mindenkinek megjelent, így csak a másik négy témával foglalkozunk külön.

Átlagosan a négy közül három témában kapott tájékoztatást egy kitöltő a kérdőív végén. (Pontos átlagérték: 2,95). A legnagyobb csoport az, amelyeknek mind a négy téma megjelent (44%), ezzel szemben mindössze 4% számára nem jelent meg egyik sem. Ez a kitöltőknek a tárgyalt témákkal kapcsolatos magasfokú érdeklődéséről tanúskodik. A legtöbben a nagyragadozókról és a folyókról kaptak további tájékoztatást míg a növényektől és a rovarokról valamivel kevesebben.

10. ábra: Egyes témákkal kapcsolatos információk a kérdőív végén (%)

A négyből három téma esetében elhanyagolható mértékű eltérés volt a Témahét résztvevői és a többi kitöltő között a megjelenítés arányát tekintve. A növények esetében ugyanakkor viszonylag jelentős, 8 százalékpontos eltérés mutatkozik: a Fenntarthatósági Témahét résztvevői számára korábbi válaszaik alapján nagyobb arányban jelent meg a kérdőív kimeneteként tájékoztatás a növényekről, mint a többi válaszadónak. Úgy tűnik tehát, hogy ez a csoport nagyobb arányban mutat érdeklődést a növények témája iránt, mint akik nem vettek részt a Témahéten. Kérdés, hogy ebben magának a programsorozatnak a hatását érzük-e tetten, vagy a növények iránti nagyobb fokú érdeklődés egyfajta szelekciós kritériumként működött a résztvevők esetében. (10. ábra)

Melléklet

Állatok fotói, amelyek alapján el kellett dönteni, mennyire szeretetre méltóak.

